

การศึกษาภาวะจิตสังคมนเด็กป่วยเรื้อรัง

นางสาวนงศราญ จิตศิริ

ศูนย์วิทยพัทพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-412-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย

017451 11782368x

A study of psychosocial aspects in
children with chronic illness .

Miss Nongkran Jinsiri

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduate School

Chulalongkron University

1991

ISBN 974-578-412-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาวะจิตสังคมนัยเด็กป่วยเรื้อรัง
โดย นางสาวนงคราญ จิตศิริ
ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ อัมพล สุอัทธน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คุณเดือนใจ อินทุโสมา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Mr. Ratan

.....คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Ms. Ratan
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงภิรมย์ สุนธธาภิรมย์ ณ พัทลุง)

Dr. Am
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์อัมพล สุอัทธน์)

Dr. Jol
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ จุล ทิษยากร)

Ms. In
.....กรรมการ
(เดือนใจ อินทุโสมา)

นงคราญ จินศิริ: การศึกษาสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรัง (A study of psychosocial aspects in children with chronic illness. อ.ที่ปรึกษา: รศ.นพ.อัมพล สุวาทัน คุณเดือนใจ อินทุโสมมา, 170 หน้า ISBN 974-578-412-5

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรัง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรัง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยเด็กมีปฏิกิริยาต่อการเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งมีอาการทางกาย อาการทางจิตใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ ระบุคนกันไป

ปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครอง เด็กป่วยเรื้อรัง สามารถจัดลำดับปัญหาได้ดังนี้ คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านความวิตกกังวล
3. การเลี้ยงดู
4. ความกลัว
5. ชีวิตส่วนตัวและสังคม
6. ความรู้สึกผิด
7. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
8. การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่

จากปัญหาสภาวะจิตสังคมในเด็กป่วยเรื้อรังต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่ผู้ป่วย เด็กและผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรัง เพื่อช่วยผู้ป่วยเด็กและผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรังเหล่านี้ สามารถปรับตัวเข้ากับโรคและการรักษาได้

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
 สาขาวิชา สุขภาพจิต
 ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต นงคราญ จินศิริ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.อัมพล สุวาทัน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม อ.คุณเดือนใจ อินทุโสมมา

Nongkran Jinsiri: A study of psychosocial aspects in children with chronic illness. Thesis advisor: Asso. prof. Umpon Su-ampan, M.D. Tuanchai Inthusoma, M.Sc. 170 PP.

The psychosocial aspects study was performed in order to determine the psychosocial problems in children with chronic illness.

The results showed that the children reacted to the combination of physical, psychological and behavioral effects. The psychosocial problems in parents of these patients were the following problems:

1. Economic
2. Anxiety
3. Taking care of the children
4. Fear
5. Privacy and social
6. Guilty
7. Relationship in the family
8. Communication with hospital workers.

In order to solve these problems, the researchers have proposed the methods to help these patients and their parents to adjust themselves to accept the diseases and treatments.

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์.....
 สาขาวิชาสุขภาพจิต.....
 ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติ หงดกจจ จิตเวช

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา (หงดกจจ) จิตเวช

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (หงดกจจ) จิตเวช

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงภิรมย์ สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ จุล ทิสิยากร รองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุวพันธ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้แนวทาง คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแพทย์ พยาบาล และทีมงานสุขภาพประจำหน่วยโรคไต หน่วยโรคหัวใจ และหน่วยโลหิตวิทยา แผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

งานวิจัยนี้จะไม่สามารถล่วงไปได้ถ้าปราศจากความร่วมมือของผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรังที่ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรังทุก ๆ ท่าน

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงมณฑิรา คัดดีเกียร คุณปิยลัมพร พุ่มสุวรรณ ที่กรุณาให้คำแนะนำการออกแบบวิธีการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงอุมาพร ครังค์สมบัติ และคุณเดือนใจ อินทุโสมา ที่กรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ และสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง และหลาน ๆ ที่สนับสนุนให้กำลังใจ และทุนทรัพย์ในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณแผนกจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาต่อครั้งนี้

นงคราญ จิณศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
การเจ็บป่วยเรื้อรัง.....	6
สาเหตุและองค์ประกอบที่ทำให้เกิดโรคเรื้อรัง.....	8
ภาวะแทรกซ้อนของโรคเรื้อรัง.....	10
ความต้องการของมนุษย์.....	12
ภาวะเจ็บป่วยและผลกระทบต่อความต้องการของมนุษย์.....	15
ความเจ็บป่วยเรื้อรังและผลกระทบต่อด้านจิตสังคม.....	16
โรคธาลัสซีเมีย.....	17
โรคกลุ่มอาการเนฟโรติก.....	23
โรคไข้รูมาติก.....	36

	หน้า
สภาวะจิตสังคมนัยเด็กป่วยเรื้อรัง.....	44
ความกลัว ความวิตกกังวล และความซึมเศร้าในเด็กป่วยเรื้อรัง.....	45
ผลกระทบด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและ เศรษฐกิจของครอบครัว ที่มีเด็กป่วยเรื้อรัง.....	73
ผลกระทบของความเจ็บป่วยเรื้อรังที่มีต่อชุมชน.....	78
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	79
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	84
ผลการวิจัย.....	84
อภิปรายผล.....	101
5 สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	129
เอกสารอ้างอิง.....	132
ภาคผนวก.....	149
ก. แบบสอบถามสภาวะจิตสังคมนัยเด็กป่วยเรื้อรัง.....	150
ข. คำอธิบายเกี่ยวกับการใช้แบบสอบถาม.....	164
ค. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	167
ประวัติผู้เขียน.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเพศและอายุของผู้ปกครองของเด็กป่วยเรื้อรัง.....	85
2	จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองของเด็ก จำนวนตามเชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาอาชีพ ความสัมพันธ์กับเด็ก รายได้ ค่ารักษาพยาบาลของผู้ป่วย.....	88
3	จำนวนและร้อยละของลักษณะครอบครัวของผู้ป่วย สมาชิกในครอบครัวที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ปัญหาในการเลี้ยงดูผู้ป่วย การปฏิบัติต่อเด็กป่วยแตกต่างจากบุตรคนอื่น การเจ็บป่วยมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การแก้ไขเมื่อเด็กไม่ร่วมมือในการรักษา ความรู้สึกเมื่อทราบผลการวินิจฉัยของเด็ก ภูมิฐานะของผู้ป่วย.....	91
4	จำนวนและร้อยละของบุตรแต่ละครอบครัวของเด็กป่วยเรื้อรัง.....	92
5	จำนวนและร้อยละของอายุเด็กป่วยโดยแบ่งตามเพศ.....	93
6	จำนวนและร้อยละการศึกษาของเด็กป่วย.....	94
7	จำนวนและร้อยละของผลการเรียน ระยะเวลาที่เข้ารับการรักษา และการเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในของเด็กป่วย.....	95
8	จำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของค่ายา ค่ารักษาพยาบาลที่จะต้องจ่ายแต่ละครั้ง เมื่อมารับการรักษา โดยแยกแต่ละโรค.....	97
9	จำนวนและร้อยละของอาการทางกายในเด็กป่วยเรื้อรังกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 3-6 ปี.....	99
10	จำนวนและร้อยละของอาการทางจิตในเด็กป่วยเรื้อรังกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 3-6 ปี.....	100
11	จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมเด็กป่วยเรื้อรังกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 3-6 ปี.....	101
12	จำนวนและร้อยละของอาการทางกายในเด็กป่วยเรื้อรังกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 7-10 ปี.....	103

ตารางที่		หน้า
13	จำนวนและร้อยละของอาการทางจิตในเด็กป่วยเรื้อรังกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 7-10 ปี.....	104
14	จำนวนและร้อยละของอาการทางพฤติกรรมในเด็กป่วยกลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 7-10 ปี.....	105
15	ปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครอง เด็กป่วยเรื้อรัง เรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยและแสดงค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละปัญหา.....	107
16	ค่าเฉลี่ยและลำดับปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครองของ เด็กป่วยเรื้อรัง จำแนกตามระยะเวลาในการรักษา.....	108
17	ค่าเฉลี่ยและลำดับปัญหาสภาวะจิตสังคมของผู้ปกครอง เด็กป่วยเรื้อรัง เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุ.....	109

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงพยาธิกำเนิดกลุ่มอาการ เนฟโรติก.....	30
2	แสดงถึงกลไกการเกิดความวิตกกังวล.....	57
3	แสดงความสัมพันธ์ของความวิตกกังวลกับระดับการรับรู้.....	60

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย